

DANSK A – FØR JUSTERINGEN

DANSK A – JUSTERET LÆREPLAN

1. Identitet og formål

1.1 Identitet

Fagets kerne er dansk sprog og litteratur. I arbejdet med dansk sprog og dansksprogede tekster i forskellige medier etableres et møde med kultur- og bevidsthedsformer i Danmark, Europa og den øvrige verden fra oldtid til i dag. Gennem den intensive tekstlæsning, der forbinder sproglige, historiske og æstetiske synsvinkler, bringes oplevelse, analyse og fortolkning i samspil. Det er karakteristisk, at de litterære og de sproglige aktiviteter indgår i et tæt samspil i både den receptive og den produktive dimension af faget.

Fagets kerne er dansk sprog og litteratur. I arbejdet med dansk sprog og dansksprogede tekster i forskellige medier etableres et møde med kultur- og bevidsthedsformer i Danmark, Europa og den øvrige verden fra oldtiden til i dag. Gennem den intensive tekstlæsning, der forbinder sproglige, historiske og æstetiske synsvinkler, bringes oplevelse, analyse og fortolkning i samspil. Det er karakteristisk, at de litterære og de sproglige aktiviteter indgår i et tæt samspil i både den receptive og den produktive dimension af faget.

1.2 Formål

Danskfaget tjener på en gang et dannelsesmæssigt og et studieforberedende formål. I arbejdet med ældre og nyere tekster anskuet i et sprogligt, litterært og kulturelt perspektiv skærpes elevernes kritisk-analytiske sans for at tilegne sig litterære og ikke-litterære udtryksformer og afdække deres betydning. Dermed bidrager faget til både at udvide elevernes dannelseshorisont og at styrke deres evne til at håndtere informationer, gå bag om ordene og forstå disses indhold og nuancer. Kritisk-analytisk sans og beherskelsen af et sikkert sprogligt udtryk fremmer elevens muligheder for at orientere sig og handle i et moderne, demokratisk, globalt orienteret samfund.

Æstetisk bevidsthed, sproglig refleksion og sprogbeherskelse samt mødet med tekster, hvis oprindelse varierer tidsmæssigt og geografisk, bidrager endvidere til udviklingen af elevernes selv- og omverdensforståelse og udgør et vigtigt grundlag for den personlige identitetsdannelse og dermed for individuel og social udfoldelse.

Danskfaget tjener på en gang et dannelsesmæssigt og et studieforberedende formål. I arbejdet med afdækning af ældre og nyere teksters betydning anskuet i et sprogligt, litterært og kulturelt perspektiv skærpes elevernes kritisk-analytiske sans. Dermed bidrager faget til både at udvide elevernes dannelseshorisont og at styrke deres evne til at håndtere informationer, gå bag om ordene og forstå disses indhold og nuancer. Kritisk-analytisk sans og beherskelsen af et sikkert sprogligt udtryk fremmer elevens muligheder for at orientere sig og handle i et moderne, demokratisk, globalt orienteret samfund.

2. Faglige mål og fagligt indhold

2.1 Faglige mål

Eleverne skal kunne:

- udtrykke sig præcist, nuanceret og personligt såvel mundtligt som skriftligt
- demonstrere kendskab til normer for mundtlig og skriftlig sprogbrug samt kunne beherske skriftsprogets normer for sprogrigtighed
- anvende forskellige mundtlige og skriftlige genrer med blik for den retoriske dimension, herunder kunne læse op, fortælle, referere, redegøre, holde oplæg og indgå i dialog, diskussion og debat
- dokumentere indblik i sprogets funktioner og dets betydning for bevidsthedsliv, samfund og samspil mellem mennesker, herunder træk af sprogets historie og forskellige former for sproglig variation
- dokumentere indblik i sprogets opbygning samt kunne beherske grammatikkens og stilistikkens grundlæggende terminologi
- anvende et tekstanalytisk begrebsapparat i en nuanceret og metodisk bevidst analyse, fortolkning, perspektivering og vurdering af litterære og ikke-litterære tekster, herunder kunne give en sproglig karakteristik
- dokumentere kendskab til en bred repræsentation af centrale danske litterære værker gennem tiderne med perspektiv til litteraturen i Norden, Europa og den øvrige verden
- demonstrere viden om den danske litteraturs historie og samspil med kultur og samfund
- aflæse og uddrage betydningen af trykte og elektroniske medietekster med blik for samspil mellem skrift og billeder
- navigere i skærbaserede tekster samt kunne indsamle, sortere og anvende materiale i trykt og elektronisk form.

Eleverne skal kunne:

- udtrykke sig præcist, nuanceret og formidlingsbevidst såvel mundtligt som skriftligt
- beherske skriftsprogets normer for korrekthed og anvende grammatikkens og stilistikkens grundbegreber
- dokumentere indblik i sprogets funktion og variation, herunder dets samspil med kultur og samfund
- anvende centrale mundtlige fremstillingsformer (herunder holde faglige oplæg og argumentere for et synspunkt) med formidlingsbevidsthed
- anvende centrale skriftlige fremstillingsformer (herunder redegørelse, diskussion, analyse og fortolkning) med formidlingsbevidsthed
- demonstrere viden om fagets identitet og metoder
- analysere og vurdere primært ikke-fiktive tekster i alle medier
- analysere, fortolke og perspektivere primært fiktive tekster i alle medier
- dokumentere kendskab til en bred repræsentation af centrale danske litterære værker gennem tiderne med perspektiv til litteraturen i Norden, Europa og den øvrige verden
- demonstrere viden om træk af den danske litteraturs historie med eksempler på samspillet mellem tekst, kultur og samfund
- demonstrere kendskab til og forholde sig til det moderne mediebillede, herunder kunne analysere og vurdere teksters kommunikative betydning samt mediets rolle i kommunikationen
- navigere og udvælge information i skærbaserede tekster med et fagligt fokus.

2.2 Kernestof

Kernestoffet er det sproglige, det litterære og det mediemæssige stofområde, som skønmæssigt vægtes i forholdet 2:3:1. De tre stofområder indgår i et tæt samspil i undervisningen.

Til kernestoffet hører det sproglige, det litterære og det mediemæssige stofområde, som skønmæssigt vægtes i forholdet 2:3:1. De tre stofområder indgår i et tæt samspil i undervisningen.

Det sproglige stofområde

Det sproglige arbejde består af en fordybelse i fagets mundtlige og skriftlige genrer.

I stofområdet indgår:

- hovedtræk af det danske sprogs historie
- et sprogfilosofisk, et sprogpsykologisk eller et sprogsociologisk emne
- grundlæggende begreber og metoder af betydning for skriveproces og det skriftlige produkt
- mundtlige og skriftlige udtryksformer og genrer
- argumentation
- sprogbrug og stilistik i samtidige og historiske tekster
- grammatik og sprogrigtighed

Det sproglige stofområde har som sit genstandsfelt et genremæssigt varieret udvalg af tekster, talte såvel som trykte, hvorpå der kan anlægges en sproganalytisk tilgang.

Her arbejdes blandt andet med:

- sprogiagttagelse, herunder grammatik og stilistik
- argumentationsanalyse
- retorisk analyse
- kommunikationsanalyse.

Det litterære stofområde

Gennem en række epokale nedslag i de sidste 1000 års litteratur læses et historisk bredt og genremæssigt varieret udvalg af primært skønlitterære tekster.

I stofområdet indgår:

- tekster fra tiden før 1700, herunder saga, folkeeventyr, folkeviser og salme
- tekster fra 1700-tallet, herunder tekster fra oplysningstiden
- tekster fra 1800-tallet, herunder tekster fra romantik, romantisme og naturalisme
- tekster fra 1900-tallet, herunder realistiske og modernistiske tekster
- tekster fra 2000-tallet, herunder tekster fra de seneste fem år
- et forløb om verdenslitteratur og dennes samspil med dansk litteratur
- mindst syv værker inden for kategorierne roman, drama, novellesamling, digtsamling og ræsonnerende prosa, herunder mindst ét fra tiden før 1800, mindst ét fra 1800-tallet og mindst to fra tiden efter 1900, hvoraf mindst ét er fra tiden efter 1945. Mindst tre af kategorierne skal være repræsenteret, og blandt værkerne skal mindst ét være et udenlandsk værk i oversættelse. To af værkerne læses individuelt i tilknytning til et fagligt forløb, vælges af eleven og godkendes af læreren. Eleven dokumenterer mundtligt eller skriftligt sit arbejde med hvert af disse to værker.
- læsning af en afgrænset periode før 2000
- svenske og norske tekster på originalsproget
- arbejde med grundlæggende litteraturteoretiske begreber og metoder
- litteratur-, kultur- og bevidsthedshistoriske fremstillinger
- I arbejdet med det litterære stofområde skal eleverne stifte bekendtskab med mindst én tekst af hver af forfatterne: Ludvig Holberg, Adam Oehlenschläger, N.F.S. Grundtvig, Steen St. Blicher, H.C. Andersen, Herman Bang, Henrik Pontoppidan, Johannes V. Jensen, Martin Andersen Nexø, Tom Kristensen, Karen Blixen, Martin A. Hansen, Peter Seeberg og Klaus Rifbjerg.

Det litterære stofområde har som sit genstandsfelt et historisk bredt og genremæssigt varieret udvalg af primært skønlitterære tekster. Teksterne består af dansksprogede tekster suppleret med norske og svenske tekster på originalsprog og verdenslitteratur i oversættelse. Teksterne læses i en litteratur-, kultur- eller bevidsthedshistorisk kontekst.

I stofområdet indgår:

- tekster fra tiden før 1700, herunder saga, folkeeventyr og folkeviser
- tekster fra oplysningstid, romantik, romantisme og naturalisme
- tekster fra 1900-tallet, herunder realistiske og modernistiske tekster
- tekster fra 2000-tallet, herunder fra de seneste 5 år
- mindst fem værker inden for kategorierne roman, drama, novellesamling, digtsamling og ræsonnerende prosa. Værkerne skal have en historisk og genremæssig spredning. To af værkerne læses individuelt i tilknytning til et fagligt forløb. Eleverne dokumenterer mundtligt eller skriftligt deres arbejde med hvert af disse værker.
- læsning af en afgrænset periode før 2000
- mindst en tekst fra hver af forfatterne: Ludvig Holberg, Adam Oehlenschläger, N.F.S. Grundtvig, Steen St. Blicher, H.C. Andersen, Herman Bang, Henrik Pontoppidan, Johannes V. Jensen, Martin Andersen Nexø, Tom Kristensen, Karen Blixen, Martin A. Hansen, Peter Seeberg og Klaus Rifbjerg.

Her arbejdes blandt andet med:

- genrebegreber
- litteraturteori og litterær metode
- litteratur-, kultur-, og bevidsthedshistoriske fremstillinger.

Det mediemæssige stofområde

Der arbejdes med forskellige udtryksformer i såvel trykte som elektroniske medier.

I stofområdet indgår:

- nyhedsgenrer
- dokumentargenrer
- fiktionsgenrer
- visuelle udtryksformer
- et værk i form af et større afrundet medieprodukt
- kommunikationsteori og pragmatik.

Det mediemæssige stofområde har som sit genstandsfelt medietekster i trykte såvel som elektroniske medier, herunder aviser, radio, tv, film, websites og interaktive medier.

I stofområdet indgår:

- nyhedstekster
- dokumentartekster
- fiktionstekster
- visuelle udtryksformer
- et værk i form af et større afrundet medieprodukt.

Her arbejdes blandt andet med:

- nyhedskriterier
- fiktions- og faktakoder i stofområdets teksttyper.

Mundtlig og skriftlig udtryksfærdighed

I denne del af kernestoffet indgår:

- et forløb om mundtlighed
- et forløb om skriftlighed
- mundtlige oplæg og tekstproduktion

Arbejdet med mundtlig og skriftlig udtryksfærdighed skal sætte eleverne i stand til at udtrykke sig præcist, nuanceret og formidlingsbevidst. Der arbejdes med en vifte af mundtlige og skriftlige formidlingsformer, hvoraf nogle rækker ind i andre fag.

2.3 Supplerende stof

Eleverne vil ikke kunne opfylde de faglige mål alene ved hjælp af kernestoffet. Det supplerende stof skal perspektivere og uddybe kernestoffet og udvide elevernes faglige horisont. Undervisningen i det supplerende stof optager ca. 15 pct. af fagets uddannelsestid.

Eleverne vil ikke kunne opfylde de faglige mål alene ved hjælp af kernestoffet. Det supplerende stof skal perspektivere og uddybe kernestoffets stofområder.

Undervisningen i det supplerende stof optager ca. 15 pct. af fagets uddannelsestid.

3. Tilrettelæggelse**3.1 Didaktiske principper**

Undervisningen skal tage udgangspunkt i et fagligt niveau svarende til elevernes niveau fra grundskolen. Arbejdet med mundtlighed og skriftlighed forbinder de fire kompetencer: at lytte, tale, læse og skrive med en overordnet indsigt i sprog, litteratur og medier og er baseret på en synlig integration af fagets receptive og produktive dimensioner.

I undervisningen indgår de faglige mål i et samspil inden for og på tværs af det sproglige, det litterære og det mediemæssige stofområde. Specielt indgår det sproglige arbejde som et integreret led i tekstillæsningen, idet indsigt i sprogets opbygning, funktion og historie udnyttes som et grundlag for den nuancerede og veldokumenterede analyse, fortolkning og perspektivering af tekster.

I undervisningen indgår de faglige kompetencer i et samspil inden for og på tværs af det sproglige, det litterære og det mediemæssige stofområde. Specielt indgår det sproglige arbejde som et integreret led i tekstillæsningen, idet indsigt i sprogets opbygning, funktion og

STX

historie udnyttes som et grundlag for den nuancerede og veldokumenterede analyse, fortolkning og perspektivering af tekster.

I undervisningen perspektiveres teksterne historisk og systematisk.

3.2 Arbejdsformer

Der inddrages en bred vifte af arbejdsformer : lærerforedrag, individuelt arbejde, elevoplæg, klassesamtale, gruppearbejde, projektarbejde samt internetbaseret tilrettelæggelse, idet der i tilrettelæggelsen markeres en tydelig progression i forhold til det samlede treårige forløb.

Det skriftlige arbejde omfatter mindre skriveøvelser, som træner elevernes delkompetencer, samt større genredefinerede opgaver, hvor eleverne i en større sammenhængende og ræsonnerende fremstilling behandler en danskfaglig tekst, et danskfagligt emne eller en danskfaglig problemstilling. Der lægges vægt på faglig vejledning i skrivefasen.

I tilrettelæggelsen af det skriftlige arbejde indgår endvidere i 1.g et forløb om skriftlighed , hvor eleverne arbejder med grundlæggende begreber og metoder af betydning for skriveproces og det færdige produkt.

Der udarbejdes i 1.g eller 2.g en opgave i dansk og/eller historie, jf. bilag 4.

Det mundtlige arbejde omfatter forskellige mundtlige genrer, som anvendes i forbindelse med formidling i forskellige kommunikationssituationer. I tilrettelæggelsen indgår endvidere i 1.g et forløb om mundtlighed, hvor eleverne arbejder med forskellige mundtlige genrer. Eleverne arbejder med egnede teknikker og redskaber i forbindelse med forberedelse, afvikling og evaluering af mundtlige fremstillinger.

Der inddrages en bred vifte af arbejdsformer.

Det skriftlige arbejde spænder fra mindre skriveøvelser, som træner delkompetencer og afgrænsede skrivehandlinger, til større genredefinerede opgaver, hvor eleverne i en sammenhængende og formidlingsbevidst fremstilling forholder sig analyserende, diskuterende eller undersøgende til en tekst eller et emne. Der lægges vægt på faglig vejledning i skrivefasen.

I tilrettelæggelsen af det skriftlige arbejde indgår i 1.g et forløb om skriftlighed (se 2.2), hvor eleverne arbejder med grundlæggende begreber og metoder af betydning for skriveprocessen og det færdige produkt.

Det skriftlige arbejde planlægges, så der er progression og sammenhæng til skriftligt arbejde i andre fag. Sammenhængen til andre fag kan etableres på et indholdsmæssigt så vel som på et formmæssigt plan.

Der udarbejdes i 1.g eller 2.g en opgave i dansk og/eller historie, jf. bilag 4 i stx-bekendtgørelsen.

Det mundtlige arbejde fokuserer på elevernes mundtlige udtryksfærdighed i forbindelse med formidling i forskellige kommunikationssituationer. I tilrettelæggelsen indgår i 1.g et forløb om mundtlighed (se 2.2), hvor eleverne arbejder med forskellige mundtlige genrer. Eleverne præsenteres her for egnede teknikker og redskaber i forbindelse med forberedelse, afvikling og evaluering af mundtlige fremstillinger.

3.3 It

Der lægges vægt på inddragelse af it i undervisningen i forbindelse med:

- skriveundervisningen og i arbejdet med præsentationsstøttede mundtlige oplæg
- informationssøgning
- brug af interaktive programmer i arbejdet med sproglære
- etablering af virtuelle konferencer i forbindelse med projektarbejde og faglig vejledning i skriveundervisningen.

Der lægges vægt på inddragelse af it i undervisningen i forbindelse med:

- skriveundervisningen og i arbejdet med præsentationsstøttede mundtlige oplæg
- informationssøgning
- arbejdet med tekster, som ikke foreligger i trykt form.

3.4 Samspil med andre fag

Danskfaget er omfattet af det generelle krav om samspil mellem fagene og indgår i almen studieforberedelse og almen sprogforståelse ifølge de bestemmelser, som gælder for disse forløb.

Specielt gennemføres et obligatorisk forløb i samspil med historie med vægt på historisk

Dele af kernestof og supplerende stof vælges og behandles, så det bidrager til styrkelse af det faglige samspil i studieretningen.. Danskfaget indgår desuden i almen studieforberedelse og almen sprogforståelse ifølge de bestemmelser, som gælder for disse forløb.

Specielt gennemføres et obligatorisk forløb i samspil med historie med vægt på historisk

overblik og sammenhæng. Kurset er af 8-10 timers varighed i hvert af de to fag og afvikles senest i starten af studieretningsforløbet.

overblik og sammenhæng. Kurset er af 8-10 timers varighed i hvert af de to fag og afvikles senest i starten af studieretningsforløbet.

4. Evaluering

4.1 Løbende evaluering

De gennemførte forløb evalueres løbende med henblik på at give lærer og elev viden om det faglige standpunkt og på at fastlægge det efterfølgende arbejde. Der gøres brug af forskellige evalueringsformer, herunder:

- portfolioevaluering, evt. med elektroniske portfolioer, hvori indgår besvarelser af større og mindre skriveopgaver
- projektfremleggelse
- mundtlige oplæg
- mindre skriftlige prøver

De gennemførte forløb evalueres løbende med henblik på at give lærer og elev viden om det faglige standpunkt og på at fastlægge det efterfølgende arbejde. Der gøres brug af forskellige evalueringsformer, herunder:

- portfolioevaluering, evt. med elektroniske portfolioer, hvori indgår besvarelser af større og mindre skriveopgaver
- mundtlige oplæg
- mindre skriftlige prøver.

4.2 Prøveformer

Der afholdes en skriftlig og en mundtlig prøve.

Den skriftlige prøve

Prøven har en varighed af 5 timer. Opgaverne stilles inden for fagets tre stofområder.

Den mundtlige prøve

Eksaminationstiden er 30 minutter pr. eksaminand, og der gives 60 minutters forberedelsestid. Prøvematerialet vælges af eksaminator, sendes til censor og godkendes af denne forud for prøvens afholdelse.

Eksamensspørgsmålene fordeles skønmæssigt over det sproglige, det litterære og det mediemæssige stofområde i størrelsesordenen 2:3:1, således at de enkelte spørgsmål har et af stofområderne i fokus. Eksamensspørgsmålet indeholder en eller flere tekster med samlet omfang på højst 8 normalsider. Såvel kendte som ukendte tekster kan indgå, men mindst én tekst skal være ukendt. Et eksamensspørgsmål må kun optræde én gang på det enkelte eksamenshold.

På grundlag af et mundtligt oplæg på ca. 10 minutter af eksaminanden former eksaminationen sig videre som en faglig samtale om det trukne emne. I samtalen perspektiveres til det øvrige læste stof.

Der afholdes en skriftlig og en mundtlig prøve.

Den skriftlige prøve

Prøven har en varighed af 5 timer. Eksaminanden vælger mellem et antal opgaver stillet på grundlag af et tekst-/billedmateriale. Opgaverne stilles i forlængelse af fagets tre stofområder.

Den mundtlige prøve

Eksaminationstiden er ca. 30 minutter pr. eksaminand, og der gives ca. 60 minutters forberedelsestid. Prøvematerialet vælges af eksaminator, sendes til censor og godkendes af denne forud for prøvens afholdelse.

Eksamensspørgsmålene fordeles skønmæssigt over det sproglige, det litterære og det mediemæssige stofområde i størrelsesordenen 2:3:1.

Eksamensspørgsmålet har et fokus i et af stofområderne og består af en eller flere tekster samt instrukser der angiver, hvordan eksaminanden skal arbejde med teksterne. Teksternes samlede omfang må ikke overskride 8 normalsider eller 12 minutters afspillet tekst. En normalside består af 1300 bogstaver. Såvel kendte som ukendte tekster kan indgå, men mindst én tekst skal være ukendt.

Tekster må gerne genbruges, hvis de tilhørende instrukser ikke er identiske.

Eksaminanden indleder med et mundtligt oplæg på ca. 10 minutter. Eksaminationen former sig videre som en faglig samtale om det trukne eksamensspørgsmål. I samtalen perspektiveres til det øvrige læste stof.

4.3 Bedømmelseskriterier

Bedømmelsen er en vurdering af, i hvilket omfang eksaminandens præstation lever op til de faglige mål, som er angivet i pkt. 2.1.

Ved den skriftlige prøve lægges der vægt på eksaminandens færdighed i:

- skriftlig fremstilling
- emnebehandling
- at anvende danskfaglig viden og fagets grundlæggende metoder.

Ved den mundtlige prøve lægges der vægt på eksaminandens færdighed i:

- mundtlig fremstilling
- at redegøre for det trukne emne
- at anvende danskfaglig viden og fagets grundlæggende metoder.

Ved begge prøver gives én karakter ud fra en helhedsbedømmelse af eksaminandens præstation.

Bedømmelsen er en vurdering af, i hvilket omfang eksaminandens præstation lever op til de faglige mål, som er angivet i pkt. 2.1.

Ved den skriftlige prøve lægges der vægt på eksaminandens færdighed i:

- skriftlig fremstilling, herunder genre- og formidlingsbevidsthed
- at besvare den stillede opgave
- relevant anvendelse af danskfaglig viden og metode.

Ved den mundtlige prøve lægges der vægt på eksaminandens færdighed i:

- mundtlig fremstilling
- at besvare den stillede opgave
- relevant anvendelse af danskfaglig viden og metode.

Ved begge prøver gives én karakter ud fra en helhedsbedømmelse af eksaminandens præstation.